

Pretpraznična glavobolja u Briselu

Tržišta kapaciteta: stara ideja,
nova pretnja

Ember: 80% elektroenergetskog
sistema EU neće ostvariti cilj
interkonekcije za 2030.

Nemačka industrija: Prestroga
pravila EU za subvencije za
električnu energiju

Norveška se odvaja od evropske
elektroenergetske mreže zbog
rastućih cena energije?

Mađarska zahteva kraj ideološke
energetske politike EU

Kako maloprodajna tržišta mogu
osnažiti potrošače struje?

**BRUEGEL: Razlozi zašto
odložiti primenu CBAM-a
na električnu energiju**

SADRŽAJ

Analiza: Tržišta kapaciteta: stara ideja, nova pretnja	OVDE
Ember: 80% elektroenergetskog sistema EU neće ostvariti cilj interkonekcije za 2030. godinu	OVDE
Komisija usvojila listu od 235 prekograničnih energetske projekata od zajedničkog i uzajamnog interesa	OVDE
ACER će do februara odlučiti o promenama pravila o adekvatnosti napajanja	OVDE
Na podršku sigurnosti snabdevanja električnom energijom u EU u 2024. utrošeno 11 milijardi evra.....	OVDE
Nemačka industrija: Pravila EU za subvencije za električnu energiju prestoga	OVDE
Nemačka: Napuštanje uglja veliki demografski izazov	OVDE
EU odobrila subvenciju od 1,75 milijarde evra za izlazak Nemačke iz sektora uglja	OVDE
Slovenija: Usvoje zakon o zatvaranju rudnika uglja Velenje	OVDE
Češka kompanija zatvara TE na ugalj zbog neprofitabilnosti	OVDE
SAD produžavaju rad elektrana na ugalj još tri godine	OVDE
Kako maloprodajna tržišta mogu osnažiti potrošače električne energije?.....	OVDE
EU namerava da zabrani "zelene" oznake za investicije u fosilna goriva	OVDE
Von der Leyen: EU ne bori protiv fosilnih goriva, već samo protiv emisija	OVDE
Norveška bi se mogla odvojiti od evropske elektroenergetske mreže zbog rastućih cena energije	OVDE
Mađarska zahteva kraj ideološke energetske politike EU	OVDE
Hoće li visoki troškovi energije osujetiti evropske klimatske ciljeve?	OVDE
Brisel usvaja mere za suzbijanje volatilnosti cena u EU ETS	OVDE
BRUGEL: Argumenti zašto odložiti primenu CBAM-a na električnu energiju	OVDE

Tržišta kapaciteta: stara ideja, nova pretnja

BRISEL - Istraživači upozoravaju na mogući raspad tržišta električne energije EU i pozivaju Brisel da interveniše usled široko rasprostranjenog, nacionalno motivisanog ponovnog oživljavanja zastarelog načina održavanja svetala upaljenim.

Vlade rizikuju demontiranje tržišta električne energije koje, barem u principu, dozvoljava finskim saunama da rade na solarnu energiju iz Španije, zbog povratka "tržišta kapaciteta" - gde država plaća operaterima da održavaju elektrane u radu čak i ako nisu ekonomski isplative, piše **Euractiv**.

Od Madrida do Berlina, vlade flertuju s tom idejom

"Evropa postaje divlji zapad tržišta kapaciteta", kaže Tara Konoli iz nevladine organizacije *Iza fosilnih goriva* (Beyond Fossil Fuels), i upozorava da će "potrošači na kraju platiti račun za ove subvencije za fosilna goriva, dok će evropski energetske giganti zaraditi milione."

Širenje tržišta kapaciteta odgovor je na nacionalne strahove od nestanka struje, a njihova popularnost podstaknuta je predviđanjima da će snabdevanje električnom energijom znatno pasti ispod potreba u Nemačkoj, Češkoj i Danskoj već do 2028. godine.

Problem: programi kapaciteta koji istorijski favorizuju ugalj i prirodni gas, obično su predimenzionirani (i stoga nepotrebno skupi), a njihovi efekti imaju tendenciju širenja preko granica u evropskoj razućenoj elektroenergetskoj mreži.

„U visoko međusobno povezanom okruženju, tržišta kapaciteta i tržišta samo energije ne koegzistiraju dobro“, kaže Ema Menegati, istraživačica u Firentinskoj školi za regulaciju.

Ona kaže da nuđenje subvencija proizvođačima električne energije u jednoj zemlji obično pokreće slične politike među susedima, slanjem obilne subvencionisane energije preko granica i stvaranjem potražnje za šemom koja štiti domaće proizvođače električne energije od onoga što oni smatraju nelojalnom konkurencijom.

„Nova šarenica nacionalnih mehanizama kapaciteta rizikuje da potkopa predvidljivost i prekograničnu koordinaciju investicija, a istovremeno oslabi konkurenciju“, smatra

Georg Zahman, viši stručnjak za energetiku u briselskom istraživačkom centru Brugel.

„U najgorem slučaju, teško stečena dostignuća širenja interkonektora i integracije tržišta biće ozbiljno umanjena“, dodaje on.

Menegati dodaje da „nagli porast novih, nacionalno dizajniranih tržišta kapaciteta rizikuje povećanje fragmentacije tržišta“.

Oboje stručnjaka za energetske tržište zalažu se za regionalno integrisanje, a ne nacionalne, sisteme kao način da se barem ograniči šteta.

Ember: 80% elektroenergetskog sistema EU neće ostvariti cilj interkonekcije za 2030. godinu

BRISSEL - EU nije na putu ka ostvarenju svojih ciljeva interkonekcije za 2030. godinu, a evropskom elektroenergetskom sistemu potrebno je više prekograničnih projekata kako bi dostigao vrhunac efikasnosti do 2040. godine, stoji u najnovijoj analizi briselskog instituta **Ember**. Ovo su ključni nalazi [analize](#) objavljene 1. decembra:

- Obim potrebnog proširenja daleko premašuje trenutne planove - kako u glavnim centrima potražnje, tako i u izolovanijim regijama poput nordijske i istočne Evrope.
- Očekuje se da 80% elektroenergetskog sistema EU neće ostvariti cilj interkonekcije za 2030. godinu. Predviđa se da će 11 država članica – uključujući Portugaliju, Španiju, Italiju, Francusku, Nemačku, Poljsku i Grčku – imati uvozni kapacitet jednak manjem od 15% njihove domaće proizvodnje električne energije do 2030. godine.
- 55 GW prekograničnih projekata prenosa električne energije nedostaje optimalnoj panevropskoj mreži do 2040. godine. Jaz je posebno primetan u nordijskim zemljama i Istočnoj Evropi.
- EU ima jaz od 30 milijardi evra u javnom finansiranju za podršku najefikasnijem proširenju elektroenergetskih interkonekcija u Evropi do 2040. godine. U okviru CEF-E programa povezivanja za period 2028-2034. očekuje se 17 milijardi evra bespovratnih sredstava, ali taj iznos neće biti dovoljan.

Komisija usvojila listu od 235 prekograničnih energetske projekata od zajedničkog i uzajamnog interesa

BRISSEL - Evropska komisija je 1. novembra grupi od 235 prekograničnih energetske projekata dodelila status projekata od zajedničkog interesa (PCI) i od uzajamnog interesa (PMI) – što je druga takva lista od njenog pokretanja 2023. godine.

Prema nedavnoj studiji Komisije, potrebe za investicijama u evropsku energetske infrastrukturu - mreže za električnu energiju, vodonik i CO2 - dostići će blizu 1,5 biliona evra od 2024. do 2040. godine. Ovaj popis projekata i povezani očekivani obimi investicija doprineće ostvarivanju potreba utvrđenih za 2040. godinu.

Lista odabranih projekata od zajedničkog interesa i projekata od javnog interesa uključuje:

113 projekata električne energije, priobalnih i pametnih elektroenergetskih mreža ključnih za integraciju obnovljivih izvora energije.

100 projekata vodonika i elektrolizera.

17 projekata infrastrukture za transport ugljenika.

Tri projekta pametnih gasnih mreža za digitalizaciju i modernizaciju mreže prirodnog gasa.

ACER će do februara odlučiti o promenama pravila o adekvatnosti napajanja

LJUBLJANA - ACER će do februara odlučiti o promenama pravila za procenu adekvatnosti evropske proizvodnje električne energije potrebnim za omogućavanje ubrzanog odobravanja nacionalnih mehanizama za naknadu kapaciteta, **saopštila** je regulatorna agencija EU za energetiku.

Na podršku sigurnosti snabdevanja električnom energijom u EU u 2024. utrošeno 11 milijardi evra

LJUBLJANA - U 2024. godini, nivoi nestanka struje u proseku su bili ispod dva sata godišnje širom EU, a nijedan nije bio uzrokovan neadekvatnim snabdevanjem električnom energijom, konstatuje EU energetske regulator ACER u *izveštaju* o praćenju sigurnosti snabdevanja električnom energijom u EU za 2025. godinu.

Koje je trendove ACER otkrio u 2024. godini?

Gotovo 11 milijardi evra potrošeno je u 2024. širom EU na skoro 40 mera sigurnosti snabdevanja, navodi Agencija za saradnju energetske regulatora.

Prema oceni ACER-a, mehanizmi kapaciteta su opravdani ako godišnja Procena adekvatnosti evropskih resursa (ERAA), ili alternativno nacionalna procena, utvrdi rizik od neadekvatne ponude.

Svaki mehanizam kapaciteta mora odobriti Evropska komisija u skladu s pravilima državne pomoći.

Ovi mehanizmi se oslanjaju na širok spektar tehnologija, od dispečerske proizvodnje energije na prirodni gas do baterija i odgovora na potražnju.

Države članice takođe mogu uvesti mere fleksibilnosti, opet ako su odobrene u skladu s pravilima EU o državnoj pomoći, dodaje ACER i ujedno ukazuje da je samo 29% podrške kapacitetima usmereno na tehnologije s niskim emisijama u 2024. godini, dok će prirodni gas prednjačiti u dugoročnim ugovorima do 2035. godine.

Iako se očekuje da će potražnja za gasom u EU pasti za 15% do 2035. godine, ACER predviđa da će elektrane na gas pokriti 30% vršne potražnje.

Cene aukcija kapaciteta variraju više od deset puta širom EU.

U 2024. godini, mehanizmi kapaciteta koštali su 6,5 milijardi evra (više nego dvostruko više od troškova u 2020. godini), pa AERS primećuje da bi jača prekogranična koordinacija mogla smanjiti dodatne potrebe za kapacitetima, smanjujući ukupne troškove sistema.

Predviđa se da će troškovi mehanizma kapaciteta električne energije EU ove godine iznositi ukupno 5,4 milijarde evra, što je pad od 16% u odnosu na 6,5 milijardi evra u 2024. godini

EU regulator navodi da bi ograničena koordinacija u usvajanju mera za kapacitet i fleksibilnost od strane država članica mogla predstavljati rizik od dupliranja i neefikasnih ulaganja.

Slaba regionalna i međusektorska koordinacija

Prema izveštaju ACER-a, samo 10% nacionalnih planova za spremnost za rizike uključuje zajedničke mere za ublažavanje uticaja kriza s električnom energijom i pomoć susednim zemljama.

Koje su preporuke ACER-a?

- Učiniti mehanizme kapaciteta čistijim uklanjanjem prepreka za distribuiranu energiju, omogućiti odgovor na potražnju i otkriti koliko podrške kapacitetima ide na fosilna goriva.
- Učiniti mehanizme kapaciteta efikasnijim, koordinirajući planiranje kapaciteta na nivou EU i ponovno procenjujući dizajn aukcija kapaciteta, posebno na tržištima s konstantno visokim cenama.
- Integrisati mere fleksibilnosti u mehanizme kapaciteta ili ih bolje uskladiti kako bi se smanjila preklapanja i neefikasnost.
- Ojačati regionalnu saradnju u pogledu spremnosti za rizike.

Nemačka industrija: Pravila EU za subvencije za električnu energiju prestoga

BERLIN - Nemačka industrijska udruženja kritikovala su uslove Evropske unije za države članice koje žele da subvencionišu troškove električne energije kompanija, izvestio je *Handelsblat*.

EU se morala zapitati „kako se politička retorika o evropskoj konkurentnosti uklapa u tako restriktivna pravila implementacije“, rekao je za poslovne novine Holger Loš, zamenik generalnog direktora industrijskog udruženja BDI.

Nemačka vlada je razradila koncept subvencija za cene električne energije za industriju za tri godine od početka 2026. godine, u koji je Handelsblat imao uvid. U njemu se iznose detalji planirane šeme, koja bi se trebala primenjivati na kompanije u energetske intenzivnoj industriji.

Međutim, EU ograničava državnu pomoć kako bi garantovala poštenu konkurenciju i još uvek nije pristala na nemačke planove.

Kako bi se olakšao proces odobravanja državne pomoći i omogućilo zemljama da podrže kompanije u međunarodnoj konkurenciji u njihovim naporima da se odmaknu od fosilnih goriva, Evropska komisija je u junu uvela specifične uslove. Među njima su zaštitne ograde za podršku troškovima električne energije za energetske intenzivne korisnike, na primer ograničavanje na najviše polovinu godišnje potrošnje električne energije kompanije. Takođe propisuje da kompanije moraju investirati najmanje

50 posto pomoći u novu čistu aktivu, kao što su kapaciteti za proizvodnju obnovljive energije ili poboljšanja energetske efikasnosti.

„Pogrešno je učiniti neefikasnim mere pomoći, koje su namenjene zaštiti konkurentnosti, zahtevajući obavezna ulaganja zauzvrat“, rekao je Filip Nujken, direktor politike u Saveznom udruženju nemačke industrije kreča.

Nemačka vlada planira da dozvoli kompanijama da na godišnjem nivou prelaze sa industrijske cene električne energije na kompenzaciju cene električne energije, napisao je Handelsblat.

Nemačka: Napuštanje uglja veliki demografski izazov

BERLIN - Postepeno ukidanje proizvodnje energije iz uglja u Nemačkoj dovešće do značajnog pada stanovništva u pogođenim regijama, prema analizi Saveznog instituta za istraživanje prostornog razvoja (BBSR), prenosi *cleanenergywire*.

Istraživanje je pokazalo da strukturna transformacija rudarskih regija lignita nije samo ekonomski već i demografski izazov, rekao je stručnjak BBSR-a Gustav Lebhart. „Tamo gde ulaganja rano stupe na snagu, regije se mogu stabilizovati.“

Nemačka, koja je nekada bila najveći proizvođač lignita na svetu, planira završiti svoje povlačenje iz industrije uglja do 2038. godine.

EU odobrila subvenciju od 1,75 mlrd evra za izlazak Nemačke iz sektora uglja

BERLIN - Evropska komisija je 19. novembra saopštila da je odobrila isplatu odštete od 1,75 milijardi evra od strane Nemačke energetske kompanije LEAG zbog izlaska iz upotrebe uglja do 2038. godine, javlja **Rojters**.

Kao deo napora da do 2045. godine postane klimatski neutralna, nemačka vlada je 2020. godine pristala da zatvori termoelektrane na uglj do 2038. godine. Složila se sa LEAG-om o iznosu odštete, uz odobrenje EU.

LEAG je 2024. godine isporučio 7 gigavata energije iz lignita, što je oko 10% ukupne nemačke proizvodnje. Navedeno je da će podrška obezbediti kompenzaciju za dodatne fiksne troškove koji proizlaze iz prevremenog zatvaranja elektrana, uključujući socijalne troškove za podršku zaposlenima pri promeni posla, kao i za izgubljenu dobit.

Slovenija: Usvoje zakon o zatvaranju rudnika uglja Velenje

LIUBLJANA - Slovenska vlada odobrila je predlog zakona o postepenom zatvaranju rudnika uglja Velenje, što je ključni element strategije postepenog ukidanja uglja u zemlji do 2033. godine, prenela je 28. novembra agencija **MTI**.

Vlada izdvaja više od 1,13 milijardi evra za period između 2026. i 2045. godine, s godišnjim rasporedom od

otprilike 50 miliona evra.

Zakon uključuje detaljan 20-godišnji program zatvaranja i dvogodišnji operativni plan. Tačna implementacija biće definisana godišnjim programima.

Češka kompanija zatvara TE na uglj zbog neprofitabilnosti

PRAG - Neprofitabilne termoelektrane na uglj i neizvesnost oko cena električne energije i prirodnog gasa, kao i troškova dozvola za emisiju ugljenika prisilili su češku energetske kompaniju Sev.en na odluku da zatvori tri termoelektrane na uglj najkasnije do marta 2027. godine, piše **Oilprice.com**.

Sev.en, u vlasništvu češkog energetskog investitora i milijardera Pavla Tikača, 27. novembra je saopštio da će zatvoriti svoje TE na uglj u Poceradima, Čavaleticama i Kladnu u decembru 2026. godine, ili najkasnije u martu 2027. godine.

Zatvaranje tri glavne termoelektrane na uglj ukloniće 2,4 gigavata (GW) baznog opterećenja iz češke mreže za nešto više od godinu dana.

Češka se obavezala da će postepeno ukinuti proizvodnju energije iz uglja do 2033. godine.

Prošle godine, uglj je imao najveći udeo, 25,3%, u snabdevanju energijom u Češkoj, a odmah iza njih su sledili nafta i proizvodi od nafte sa 25,1% udela.

SAD produžavaju rad elektrana na uglj još tri godine

VAŠINGTON - Američka Agencija za zaštitu životne sredine (EPA) predložila je prošle nedelje da se dozvoli rad čak 11 termoelektrana na uglj još tri godine, prenose novine **The Hill**.

Administracija je svoj najnoviji predlog opisala kao pomoć u održavanju električne energije u električnoj mreži u vreme kada cene struje rastu.

„Današnji predlog nudi fleksibilnost za termoelektrane na uglj, tako da imaju potrebno vreme da ispune zahteve i mogu nastaviti pomoć u osiguravanju prosperiteta i energetske nezavisnosti naše nacije“, saopšteno je iz Agencije.

Kako maloprodajna tržišta mogu osnažiti potrošače električne energije?

BRISSEL - Aktivno učešće potrošača na maloprodajnim tržištima električne energije može pomoći Evropi da ubrza prelazak na čistu energiju. Međutim, potencijal ove fleksibilnosti potrošača ostaje neiskorišćen zbog primene nefleksibilnih ugovora, neujednačenog uvođenja pametnih brojala i ograničene konkurencije na nekim maloprodajnim tržištima, konstatuju EU energetski regulator ACER i Savet evropskih energetskih regulatora (CEER) u najnovijem **Izveštaju** o maloprodajnom tržištu električne energije.

Koji su ključni nalazi?

- Iako su se maloprodajne cene električne energije stabilizovale, niže veleprodajne cene nisu u potpunosti prenesene na potrošače uglavnom zbog nefleksibilnih ugovora.
- Nefleksibilni ugovori koji su štitili potrošače tokom krize sada ostavljaju mnoga domaćinstva vezana za ugovore iznad prevladavajućih cena na veleprodajnom tržištu.
- Primena dinamičkih ugovora i ugovora s vremenskim ograničenjem korišćenja je ograničena u većini država članica; nefleksibilni ugovori ostaju dominantni.
- Uvođenje pametnih brojala i pristup podacima napreduju neravnomerno širom EU.

- Domaćinstva s većim potencijalom elektrifikacije (npr. vlasnici električnih vozila ili solarnih fotonaponskih sistema) mogu pružiti veću fleksibilnost i ostvariti veće uštede, pod uslovom da su uspostavljene odgovarajuće ugovorne strukture i alati.

Koje su glavne preporuke?

- Završiti uvođenje pametnih brojala i osigurati da potrošači i ovlašćene treće strane imaju standardizovan i siguran pristup podacima o potrošnji.
- Olakšati dinamične i vremenski diferencirane ponude.
- Postepeno ukinuti opšte intervencije u cenama uz održavanje ciljane podrške za ranjive potrošače.
- Podsticati konkurenciju i inovacije na maloprodajnim tržištima kako bi se proširio izbor i angažman potrošača.
- Maloprodajno tržište koje odražava tržišne uslove i pruža jasne, pravovremene signale cena može pomoći potrošačima da doprinesu efikasnijem, pristupačnijem i dekarbonizovanom elektroenergetskom sistemu.

EU namerava da zabrani "zelene" oznake za investicije u fosilna goriva

BRISSEL - Evropska komisija je 20. novembra saopštila da želi da isključi kompanije koje se bave fosilnim gorivima iz finansijskih proizvoda koji se u EU prodaju kao "održivi", korak koji dugo traže ekološke grupe i stručnjaci, prenosi **AFP**.

Ovaj potez je deo predloga EU za reviziju Uredbe bloka o objavljivanju održivih finansija (SFDR), uvedene 2021. godine kako bi se štetiše usmerile ka zelenijim investicijama putem sistema klasifikacije fondova.

Prva kategorija, označena kao "održiva", automatski bi isključila investicije u kompanije "aktivne u fosilnim gorivima ili aktivnostima vezanim za energiju sa visokim emisijama, ili koje proširuju svoje aktivnosti vezane za fosilna goriva", navodi se u saopštenju.

Druga kategorija, označena kao "tranzicija", zabranila bi firmama koje ostvaruju značajne prihode od uglja ili proširuju svoje aktivnosti vezane za fosilna goriva.

Na kraju, treća kategorija označena kao "osnove ESG-a" - koja se odnosi na ekološke, društvene i upravljačke kriterije - isključila bi kompanije koje ostvaruju značajne prihode od uglja.

Sve kategorije bi takođe uzele u obzir kriterije društvenog i ekološkog uticaja prema predlogu komisije, koji još uvek treba odobrenje država članica i Evropskog parlamenta.

Ovaj potez sledi korake koje je poduzela ESMA, regulatorna agencija EU za tržišta, koja je ove godine zahtevala od fondova koji u svojim nazivima koriste "održivo" ili "ESG" da isključe kompanije koje ostvaruju više od jedan posto prihoda od uglja ili više od 10 posto od nafte.

Von der Leyen: EU ne bori protiv fosilnih goriva, već samo protiv emisija

JOHANESBURG - Predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen izjavila je da se borba protiv klimatskih promena ne vodi protiv goriva koja ih uzrokuju - već samo protiv zagađenja koje emituju.

„Ne borimo se protiv fosilnih goriva, borimo se protiv emisija iz fosilnih goriva“, rekla je Von der Leyen na konferenciji za novinare na samitu G20 u Južnoj Africi (foto).

Ovaj komentar bi mogao potkopati stav EU za udaljšavanje od uglja, nafte i gasa na klimatskim pregovorima COP30, koji se održavaju s druge strane Atlantika u Brazilu, piše **Politiko**.

Nacrt sporazuma, koji je predložilo brazilsko predsedništvo, nije sadržavao reference o udaljšavanju od fosilnih goriva, niti je imao mapu puta koju su promovisale mnoge zemlje EU, iako ne i sama EU.

Preko noći, 14 država članica EU pridružilo se grupi od drugih 22 zemalja, preteći da će propasti pregovori zbog odsustva fosilnih goriva iz sporazuma.

„Ne možemo podržati ishod koji ne uključuje plan za sprovođenje pravednog, uređenog i pravičnog prelaska sa fosilnih goriva“, navodi se u pismu tih zemalja upućenom brazilskim organizatorima, u koje je **Politiko** imao uvid.

Norveška bi se mogla odvojiti od evropske elektroenergetske mreže zbog rastućih cena energije

OSLO - Berlinsko insistiranje na jedinstvenoj ceni električne energije u celoj Nemačkoj povećava račune u Oslu i gura Norvešku s evropskog tržišta električne energije, rekao je za **Euractiv** norveški ministar energetike Terje Asland (foto).

Kada cene električne energije na kratkoročnim tržištima porastu, Nemci, koji uglavnom imaju ugovore s fiksnom cenom, jedva da trepnu. Ali Norvežani, gde devet od deset domaćinstava prima račune u realnom vremenu, trpe posledice. Tokom vršne potražnje, tuširanje vas može koštati preko 4 eura samo za struju, objašnjava briselski portal.

S obzirom na to da zemlje dodaju sve više obnovljivih izvora u mrežu – ne stabilnu hidroenergiju, već varijabilnu energiju vetra i sunca – izvoz električne energije iz Norveške u EU se otprilike utrostručio od 2000-ih, pretvarajući nordijsku zemlju u ogromnog neto izvoznika električne energije.

Iako je to dobra vest za norvešku elektroenergetsku industriju, potrošači se boje da profit dolazi na njihov račun.

Nordijske zemlje su odavno podelile svoje mreže u zasebne „zone nadmetanja“ tako da cene električne energije variraju od regije do regije. Taj sistem ima za cilj da potrošnju održi što bliže proizvodnji.

Ali Berlin, nesposoban da podnese svet u kojem Volkswagen na severu i BMW na jugu plaćaju različite cene električne energije, nastavlja da se odupire pozivima da podeli svoju ogromnu jedinstvenu cenovnu zonu, koja zemlju i njene susede košta milijarde u naknadama za upravljanje mrežom.

Dakle, treba li zemlja konačno učiniti ono što mnogi – uključujući i energetskog regulatora EU – smatraju ispravnim?

„Kada je u pitanju tehnička upotreba investicija, to je najbolji način i trebali bi imati različite cenovne zone, da“, rekao je Asland..“

Norveška, sa svojim obilnim hidroenergetskim resursima, izgradila je šest kablova koji je povezuju sa EU tokom godina. Sa stopom priključenja od 25%, bolje je povezana sa širom evropskom mrežom od Holandije ili Francuske, a kamoli Španije.

Norveški ministar energetike sugerisao je da bi Oslo, zajedno sa Stokholmom i Helsinkijem, mogao biti sit toga što kontinentalna Evropa traži pomoć na severu kad god vetar oslabi ili sunce ne sija.

„Zajedno sa Švedskom i Finskom radimo na povećanju kapaciteta baznog opterećenja u Evropi“, rekao je Asland. „Norveški hidroenergetski sistem sam po sebi ne može pokriti nedostatak baznog opterećenja u Evropi.“

Mađarska zahteva kraj ideološke energetske politike EU

BUKUREŠT - Najveća pretnja sigurnom snabdevanju energijom Mađarske danas nisu fizički ili tehnički problemi, već činjenica da se ovo egzistencijalno pitanje u Evropi tretira kao političko-ideološko pitanje, rekao je prošle nedelje ministar spoljnih poslova i trgovine Mađarske Peter Sijarto tokom panel diskusije na Međunarodnoj energetske konferenciji Rumunije u Bukureštu.

Političar je upozorio da evropski kreatori politike žele da zabrane određene izvore energije i da su određeni oblici proizvodnje energije - posebno nuklearna energija - pod stalnim

ideološkim napadom, prenosi **Hungary Today**.

„Mi, Mađari, često smo napadani zbog korišćenja ruskih izvora energije kao da je to politički izbor ili stvar ukusa. Ali nije“, naglasio je. „Ova odluka se zasniva na fizičkoj realnosti geografije i infrastrukture“, objasnio je ministar.

Sijarto je pozvao na hitnu promenu u Ideološki zasnovane energetske politike EU kako bi se povratila konkurentnost Evrope, budući da su cene energije na kontinentu mnogostruko veće od onih u SAD-u ili Kini.

„Moramo se vratiti izvornom značenju osnovnih koncepata“, naglasio je. Diversifikacija se odnosi na više ruta snabdevanja, a ne na manje; pristupačnost se odnosi na jeftiniju energiju, a ne na skuplju; a nediskriminacija znači da se nuklearnoj energiji moraju vratiti sva prava i poštovanje, konstatovao je ministar.

Hoće li visoki troškovi energije osujetiti evropske klimatske ciljeve?

LONDON - Prema najnovijem izdanju časopisa **Electrification Observer**, prelazak Evrope na ekonomiju s niskim udelom ugljenika gubi zamah jer visoke cene električne energije i dalje potkopavaju i usvajanje čistih tehnologija u domaćinstvima i industrijsku konkurentnost.

Uprkos velikodušnim subvencijama i ambicioznim ciljevima, kontinent je na putu da do 2030. godine elektrifikuje samo 25% svoje ukupne potrošnje energije, što je daleko manje od 32% potrebnih za ispunjavanje klimatskih obaveza.

Electrification Observer predviđa da će potrošnja električne energije u EU rasti po mlakoj godišnjoj stopi od 1,1% između 2024. i 2030. godine - jedva premašujući nivoe pre COVID-a - u poređenju sa 1,4% u SAD-u.

Strukturni faktori poput mrežnih naknada i visokih poreza verovatno će održavati cene povišenim, što stavlja tradicionalne evropske industrije u nepovoljan položaj i usporava usvajanje elektrifikacije u domaćinstvima, konstatuje časopis.

Brisel usvaja mere za suzbijanje volatilnosti cena u EU ETS2

BRISSEL - Evropska komisija je 27. novembra usvojila predloge za jačanje mera stabilizacije cena za novo EU ETS tržište ugljenika koje obuhvata drumski prevoz, zgrade i mala preduzeća, kao i goriva za grejanje, prenosi **S&P Global Platts**.

To uključuje uvođenje Rezerve za stabilnost tržišta, koja je osmišljena da osigura snažniju intervenciju ako cena pređe određeni nivo, ojača kapacitet ovog mehanizma za dugoročno delovanje i osigura raniju i glatkiju intervenciju za stabilizaciju ponude dozvola.

Ovo dolazi usred dugotrajne zabrinutosti da bi ETS2 mogao dovesti do značajnog povećanja cena energije, naglašavajući složenu interakciju između ambicioznih klimatskih ciljeva i ekonomske realnosti. Ove zabrinutosti su takođe navele Savet Evrope da odloži pokretanje ovog novog tržišta CO2 sa 2027. na 2028. godinu.

Predlozi za dopunu

Predlog Komisije uvodi „mehanizam dopune“ koji udvostručuje injekcije dozvola kada cene pređu 45 eura/mtCO₂e.

„S dopunom, do 80 miliona dozvola moglo bi se ubrizgati svake godine od početka aukcije do kraja 2029. To je više od potrebnog godišnjeg smanjenja ETS2 od 60 miliona dozvola“, navodi se u saopštenju Komisije.

Reforme produžavaju važenje dozvola ETS2 u rezervi nakon 2030. godine, čime će svih 600 miliona dozvola biti dostupno za puštanje na tržište ako bude potrebno za stabilizaciju cena.

Cene EUA2 su naglo pale nakon vesti o odlaganju ETS2.

Komisija takođe razmatra razvoj novog mehanizma za pred-ulaganje u ETS2 sa Evropskom investicionom bankom kako bi se tokom 2026-27. godine rasporedilo do 6 milijardi evra, čime bi se obezbedilo značajno rano finansiranje za programe klimatske tranzicije država članica. Ovaj mehanizam funkcioniše nezavisno od nacionalnih prihoda ETS2 i alokacija iz Socijalnog klimatskog fonda, stvarajući dodatne kapacitete za investicije u čiste tehnologije.

BRUEGEL: Argumenti zašto odložiti primenu CBAM-a na električnu energiju

BRISSEL - Istraživački centar **Bruegel** u analizi objavljenoj 19. novembra predlaže ponovno razmatranja primene Mehanizma za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM) na sektor električne energije, ili barem njegovo odlaganje do 2028. godine.

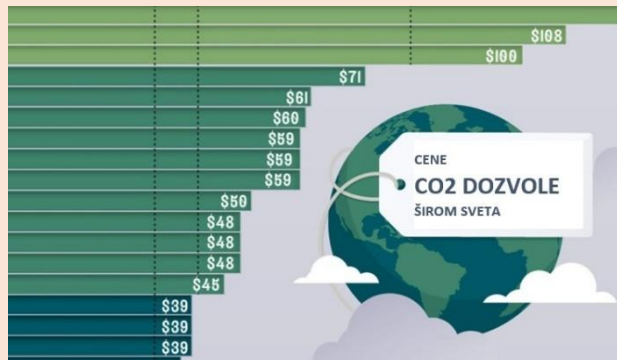
Uključivanje električne energije od januara 2026. godine rizikuje potkopavanje integracije evropskog tržišta električne energije i sigurnosti snabdevanja energijom, dok su klimatske koristi nejasne, konstatuje briselski centar.

Svrha CBAM-a je smanjenje rizika od „prelivanja ugljenika“, koje se javlja kada se klimatske politike (u ovom slučaju određivanje cena CO₂) razlikuju među jurisdikcijama. Teoretski, industrijska aktivnost seli se tamo gde je klimatska politika labava, a zatim izvozi robu natrag u područja sa strogim klimatskim politikama – stvarajući takozvano „prelivanje ugljenika“.

Od uvođenja sistema EU za trgovanje emisijama (ETS) 2005. godine, industrije za koje se smatra da su u riziku od curenja ugljenika dobile su velike količine besplatnih dozvola za emisije kako bi se demotivisalo njihovo preseljenje. **Primarna korist CBAM-a je što nudi alternativu dodeli besplatnih dozvola.**

Besplatne dozvole će se postepeno ukidati kako se CBAM bude uvodio, što će industriji konačno pružiti potrebne cenovne signale kako bi ulaganja u niske emisije ugljenika bila isplativa.

Druga potencijalna korist CBAM-a je što može podstaknuti treće zemlje da uvedu domaće cene ugljenika. Carinska stopa koju plaćaju izvoznici izračunava se neto od bilo kakvih domaćih instrumenata za određivanje cena ugljenika. Stoga, zemlje izvoznice mogu povratiti deo prihoda od carina – koji bi pripali EU – implementacijom vlastitih poreza na CO2 i time smanjenjem opterećenja izvoznih carina za domaće kompanije. Međutim, nije jasno hoće li primena CBAM-a, kako je trenutno osmišljen, na trgovinu električnom energijom doneti rezultate na bilo kom frontu, navodi Brugel. Električna energija je jedinstvena među robom uključenom u CBAM. EU trguje električnom energijom s nekoliko susednih zemalja, koje su povezane postojećom infrastrukturuom. Nemoguće je fizički pratiti izvor elektrona dok se kreću kroz bakrene mreže na isti način na koji je teoretski moguće pratiti tonu čelika. Stoga će biti potrebne nesavršene pretpostavke kako bi se vrednosti emisije ugljenika pripisale trgovinskim tokovima. Generalno, izvoz električne energije je u korelaciji s periodima viška ponude, koji su sve više u korelaciji s periodima obilne proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora.

Argumenti za odlaganje

Rešavanje potencijalnog preliivanja CO2 u elektroenergetskom sektoru je problematično iz dva razloga. **Prvo, ne postoji očigledan rizik od curenja ugljenika.** Besplatne dozvole izdate proizvođačima električne energije u okviru ETS-a su već postepeno ukinute 2013. godine – što implicira da Evropska komisija ne smatra da je električna energija sektor s ozbiljnim rizikom od curenja ugljenika.

Drugo, trenutno zakonodavstvo nije dovoljno ciljano. Osim ako se ne primenjuju vrlo specifični i teško ispunjivi uslovi, uredba o uspostavljanju CBAM-a predlaže da se primenjuju zadane vrednosti emisije ugljenika. Ove zadane vrednosti se izračunavaju prema prosečnom intenzitetu CO2 električne energije proizvedene iz fosilnih goriva prema poslednjem petogodišnjem proseku.

Korišćenje petogodišnjeg godišnjeg proseka električne energije proizvedene iz fosilnih goriva je problematično jer se električna energija izvozi kada su cene na jednoj mreži niže od druge, što se obično dešava kada je proizvodnja obnovljivih izvora visoka. Poslednji petogodišnji prosek je dodatno problematičan jer se elektroenergetske mreže brzo razvijaju. Na primer, Velika Britanija je zatvorila svoju poslednju termoelektranu na ugalj 2024. godine, ali bi se njen izvoz električne energije tretirao kao da se i dalje proizvodi iz uglja.

Suprotno tome, zemlje na istočnim granicama EU, kao i Maroko na jugu, imaju veći prosečni intenzitet CO₂ proizvodnje električne energije od EU. Procene modeliranja sugeriraju da će uticaj CBAM-a biti neto smanjenje od dva MtCO₂ ili 0,4 posto emisija iz evropskog energetskog sektora.

Iako je uticaj CBAM-a na neto emisije ugljenika geografski heterogen i složen, smanjenje ukupnih trgovinskih tokova je očiglednije. Na primer, uvođenje CBAM-a moglo bi smanjiti izvoz električne energije Ukrajine u EU za više od 60 posto u poređenju sa scenariom bez CBAM-a.

Dodatne trgovinske barijere na istočnim granicama EU usporile bi integraciju tržišta električne energije.

Pad prosečnih cena električne energije, niže tržišne vrednosti obnovljivih izvora energije i povećana volatilnost cena takođe bi smanjili podsticaje za ulaganje u obnovljive izvore energije u tim zemljama. Štaviše, Zapadni Balkan je važna tranzitna regija za trgovinu električnom energijom unutar Evrope. Izvoz solarne energije iz Grčke u druge zemlje EU, na primer, takođe bi mogao biti pogođen CBAM-om.. Cilj politike integracije zemalja Energetske zajednice u unutrašnje energetsko tržište EU strateški je važniji od rešavanja preliivanja ugljenika i dugoročno gledano važniji i iz klimatske perspektive.

Sa čisto perspektive preliivanja ugljenika, uključivanje električne energije u CBAM je stoga teško opravdati, konstatuje Brugel. Druga korist od CBAM-a je ta što može podstaknuti treće zemlje da usvoje sopstveno određivanje cena CO₂. Međutim, da bi se to ostvarilo, potrebna je reforma. Izuzeće od CBAM-a za elektroenergetske sektore trećih zemalja dostupno je pod određenim uslovima, uključujući spajanje tržišta električne energije i uvođenje ETS-a sa cenom ekvivalentnom EU ETS-u do 2030. godine. CBAM će početi u januaru 2026. godine, a spajanje

tržišta električne energije zemalja Energetske zajednice verovatno neće biti pre 2028. godine, što znači da se izuzeće za električnu energiju ne može osigurati pre tog datuma prema trenutnim pravilima.

Smanjenje ili reforma

Po mišljenju Brugela, potencijalni dobici od uključivanja električne energije u CBAM su ograničeni u poređenju sa rešenjima koja će stvoriti. Produbljivanje zajedničkog evropskog sistema nesmetane trgovine električnom energijom je fundamentalno važno za domaće klimatske i konkurentske ciljeve.

Ukoliko to ne uspe, uključivanje električne energije treba reformisati.

Prvo, petogodišnji prosečni prosek električne energije proizvedene iz fosilnih goriva za izračunavanje taksi nije prikladan za svoju svrhu. Ove vrednosti treba zameniti prosečnim faktorima emisije mreže izračunatim na satnoj ili 15-minutnoj osnovi, a koje administrira Evropska mreža operatora prenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E) i nacionalni operatori prenosnog sistema. **Drugo**, primena CBAM-a na električnu energiju treba se odložiti do 2028. godine kako bi se izbegli poremećaji u trgovini električnom energijom i kako bi se dalo više vremena za uvođenje domaćeg određivanja cena ugljenika i spajanje tržišta električne energije. **Treće**, period do 2028. godine treba iskoristiti za prikupljanje više dokaza o obimu rizika od curenja ugljenika u sektoru električne energije.